

Notat

Saksbehandler

Linda Odde Godø, tlf. +47 98666798

Dato

03.09.2026

Referanse

26/13145-3

Høring – søknad om opprettelse av fire midlertidige restriksjonsområder i forbindelse med militærøvelsen Joint Viking 2027

1. Høring

Luftfartstilsynet gjennomfører med dette offentlig høring av søknad om opprettelse av fire midlertidige restriksjonsområder i forbindelse med militærøvelsen Joint Viking 2027, som skal gjennomføres i tidsperioden 1. - 11. mars 2027. De omsøkte restriksjonsområdene er i luftrommet mellom Bardufoss og Evenes.

For å få et best mulig grunnlag for å vurdere om restriksjonsområdene bør opprettes, og eventuelt på hvilke vilkår, ber Luftfartstilsynet om innspill fra høringsinstansene. I den forbindelse ber vi om at adressatene selv vurderer behovet for å forelegge høringsbrevet til underliggende etater, enheter eller organer.

Frist for høringsinnspill er **13. november 2026**.

Høringsinnspill og eventuelle spørsmål kan sendes per e-post til postmottak@caa.no. Alternativt kan innspill sendes per post til Luftfartstilsynet, Postboks 243, 8001 Bodø.

Vi ber om at innspillene merkes med saksnummer **26/13145**.

Vedlegg:

- Utkast til forskrift om fastsettelse av restriksjonsområder
- Forsvarets Luftromssøknad Joint Viking 2027
- Høringsliste

2. Bakgrunn

2.1. Innledning

I forbindelse med militærøvelsen Joint Viking 2027 har Forsvaret søkt Luftfartstilsynet om å opprette fire midlertidige restriksjonsområder i luftrommet rundt Bardufoss og Evenes hele døgnet i perioden 1.-11. mars 2027.

2.2. Nærmere om de omsøkte restriksjonsområdene

Restriksjonsområdenes utstrekning

Av flysikkerhetshensyn, spesielt relatert til deres egen bruk av droner og helikoptre, søker Forsvaret om etablering av fire midlertidige restriksjonsområder - «JOVI27 North», «JOVI27 South» «JOVI27 Bardufoss» og «JOVI27 Evenes».

Områdenes horisontale utstrekning går fra den nordlige grensen for Bardufoss terminalområde (TMA) og sørvestover til den sørvestlige grensen for Evenes kontrollsoner (CTR). Koordinater for områdene er oppgitt i den vedlagte søknaden fra Forsvaret.

Vertikalt strekker områdene seg fra bakken/vannet (AMSL) til følgende høyder: «JOVI27 North» - 4500 fot AMSL, «JOVI27 South» - 2500 fot AMSL, «JOVI27 Bardufoss» - 4500 fot AMSL og «JOVI27 Evenes» - 2500 fot AMSL.

Restriksjonsområdenes virkning

Forsvaret søker om at restriksjonsområdene JOVI27 North og JOVI27 South skal innebære flyforbud for alle ikke-deltakende luftfartøy, herunder bemannede og ubemannede luftfartøy samt modellfly, dersom disse ikke på forhånd har fått godkjenning fra Forsvaret.

Forsvaret søker også om at restriksjonsområdene JOVI27 Bardufoss og JOVI27 Evenes skal ha flyforbud for alle ikke-deltakende ubemannede luftfartøy og modellfly, dersom disse ikke på forhånd har fått godkjenning fra Forsvaret.

Forbudet i alle fire områder vil ikke gjelde flyging i forbindelse med politi-, ambulanse-, søk- og redningsoppdrag, forutsatt at disse oppdragene har fått særskilt tillatelse fra Forsvaret eller Luftfartstilsynet.

Luftfartstilsynet vurderer å delegere myndighet til å tillate flyging i restriksjonsområdene til Forsvaret på grunn av deres nærhet til øvelsen og kjennskap til Forsvarets behov. Forsvaret opplyser i søknaden at operatører som ønsker å fly i områdene, som utgangspunkt må sende skriftlig søknad om dispensasjon, minimum 72 timer i forkant. Forsvaret vil i utgangspunktet bare vil tillate strengt nødvendige ikke-deltakende flyginger, som er av samfunnsnyttig art, i restriksjonsområdet.

For å redusere påvirkningen for sivile helikopteroperatører har Forsvaret ved utformingen av restriksjonsområdene, så godt det lar seg gjøre, forsøkt å ta høyde for behov som er identifisert i forbindelse med tidligere øvelser. Flere av aktørene som opererer i området vil imidlertid bli påvirket av restriksjonene, og det forventes at disse helikopter- og droneaktørene tar restriksjonene til etterretning i sin planlegging og dialog med oppdragsgivere.

Ikke-deltakende luftfartøy som får tillatelse til å fly inn i restriksjonsområdene vil måtte følge «Safety Rules» og fly etter nærmere angitte prosedyrer (herunder «Choke Points»). Prosedyrene vil bli publisert som vedlegg til AIP Supplement for øvelsen. AIP Supplement vil også inneholde mal for søknad om dispensasjon til å fly inn i restriksjonsområdene. Øvelsens øvrige planlagte bruk av luftrom er ventet å være av et såpass begrenset omfang at Forsvaret ikke har beskrevet dette særskilt i søknaden.

Luftfartstilsynet er kjent med at Forsvaret og lufttrafikkjenesten i samråd har konkludert med at denne delen av øvelsen kan håndteres innenfor rammene av det luftrommet, avtaler og prosedyrene som benyttes til daglig trening.

Forsvaret har ikke beskrevet i søknaden om de forventer å benytte etablerte skytefelt i nærheten av, og inne i, de omsøkte restriksjonsområdene. Erfaringsmessig er det et høyt aktivitetsnivå i disse områdene i forbindelse med øvelser, så høringsinstansene bes merke seg informasjon om eventuell bruk i AIP SUP og NOTAM som vil publiseres i forkant av øvelsen.

Kart over restriksjonsområdene

Restriksjonsområdene er markert som polygoner på kartet. Grønn farge markerer området for JOVI27 North, blå farge markerer området for JOVI27 South. Rød farge viser horisontal utstrekning for JOVI27 Evenes og JOVI27 Bardufoss.

3. Utredning av tiltaket

Regjeringens utredningsinstruks setter rammene for kartlegging av nye tiltak av den typen som opprettelse av midlertidige restriksjonsområder vil være. Et minimumskrav er å besvare følgende seks spørsmål:

- Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
- Hvilke tiltak er relevante?
- Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
- Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?

- Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
- Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?

Forsvaret skal avholde militærøvelsen Joint Viking 2027, med stor drone- og helikoptervirksomhet, i luftrommet hvor det søkes om opprettelse av de aktuelle restriksjonsområdene. Områdene vurderes derfor etablert av hensyn til flysikkerheten, både for Forsvarets operasjoner og ikke-deltakende luftfartøy.

Hvilke tiltak er relevante?

Av hensyn til militærøvelsens art og betydningen slike øvelser har for Forsvaret og Norge, så vurderer Luftfartstilsynet at etablering av restriksjoner i luftrommet er et nødvendig tiltak for å muliggjøre øvelsen og gi tilstrekkelig vern for alle aktører som opererer i luftrommet.

Luftfartstilsynet kan opprette restriksjonsområder med hjemmel i forskrift av 14. desember 2021 nr. 3530 om lufttomsorganisering §§ 17 og 22, jf. luftfartsloven § 9-1 a. Restriksjonsområder opprettes i form av forskrift, jf. forskrift om lufttomsorganisering § 4, første ledd.

Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltaket?

Opprettelse av midlertidige restriksjonsområder er først og fremst prinsipielt utfordrende ved at det innebærer at luftrommet, som i utgangspunktet er fritt til bruk for alle, stenges for enkelte brukere i tidsperioden restriksjonsområdet er aktivert.

Hva er de positive og negative virkningene av tiltaket, hvor varige er de, og hvem blir berørt?

Restriksjonsområdene planlegges å være aktive hele døgnet i perioden fra 1. mars 2027 klokken 0630 UTC til 11. mars 2027 klokken 2359 UTC. De positive virkningene av opprettelsen av restriksjonsområdene er at Forsvaret kan gjennomføre øvelse med luftfartøy, herunder ubemannede luftfartøy og helikopter sammen med allierte styrker, samtidig som flysikkerheten ivaretas.

Negative virkninger av tiltaket er at den frie ferdselen i luftrommet begrenses. Dette kan føre til at aktører som har særskilte planer eller behov får avskåret disse som følge av restriksjonene i luftrommet. De negative effektene vil langt på vei kunne avklares, og muligens avbøtes, ved å gjennomføre høring eller kontakte kjente berørte aktører i forkant. I tillegg til de aktørene som allerede er kontaktet, er et formål med høringen å kartlegge eventuelt ytterligere konsekvenser opprettelsen av restriksjonsområdene vil kunne få. Det vil være mulig for aktører som har behov for tilgang til luftrommet å søke Forsvaret om tillatelse i tråd med etablert praksis som under tidligere øvelser.

Områdenes vertikale utstrekning fra bakken til henholdsvis 4500 fot AMSL og 2500 fot AMSL, samt den horisontale utstrekningen av områdene, er satt for å dekke øvelsesområdet med høyest konsentrasjon av øvelsestrafikk. Ved planlegging av den horisontale utstrekningen har Forsvaret tatt i betraktning utilsiktede konsekvenser ved etableringen av lignende områder under tidligere øvelser. Hensikten er at områdene skal være minst mulig inngripende for ikke-deltakende aktører i området, samtidig som Forsvaret kan øve som nødvendig.

Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?

Forutsatt at det ikke avdekkes vektige motforestillinger mot opprettelsen av restriksjonsområdene, anbefaler Luftfartstilsynet samlet sett at områdene opprettes. Luftfartstilsynet foreslår derfor at det

fastsettes en forskrift om opprettelse av fire midlertidige restriksjonsområder slik det er søkt om. Utkast til forskrift er vedlagt dette høringsbrevet.

Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Forutsetningene for en vellykket gjennomføring er at alle luftfartøy som ikke opereres av Forsvaret eller gjennomfører militær-, politi-, ambulanse-, søke- og redningsoppdrag i tråd med avtaler med Forsvaret, retter seg etter det flyforbudet som forskriften fastsetter.